

ҚАРОРИ
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№6

аз 29 сентябри соли 2014

ш. Душанбе

Дар бораи ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва ҳуқуқи дастрасӣ
ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо
(бо тағйироте, ки бо қарори Пленум
аз 14 июни соли 2018, №38 ворид гардидааст)

Ошкоро будани муҳокимаи судӣ, саривақт ва ҳолисона иттилоотонидани ҷомеа дар бораи фаъолияти судҳо кафолати муҳокимаи одилонаи судӣ ва яке аз воситаҳои нигоҳдошти боварии ҷомеа нисбат ба ҳокимияти судӣ буда, иҷрои вазифаҳои мурофиаи судиро барои таҳкими қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ, пешгирии ҷиноят, эҳтироми қонун, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд таъмин менамояд.

Бо мақсади аз ҷониби суд, судяҳо риоя намудани принсипи ошкоро будани муҳокимаи судӣ, инчунин таъмини ҳуқуқи дастрасии шаҳрвандон, ташкилотҳо, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, воситаҳои ахбори омма ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо, дар асоси моддаи 25 Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон” Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Қ а р о р к а р д:

1. Мутобиқи талаботи қисми 3 моддаи 88 Конституцсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мурофиа дар ҳамаи судҳо ба тарзи ошкоро мегузарад, ба истиснои мавридҳои, ки қонун муайян кардааст.

Таъмини принсипи ошкоро будани муҳокимаи судӣ, инчунин ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо, бо меъёрҳои Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Кодекси мурофиавии граждани (минбаъд КМГ), Кодекси мурофиавии

чиноятӣ (минбаъд КМЧ), Кодекси муурофиавии ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ (минбаъд КМХМ), Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи матбуоти даврӣ ва дигар воситаҳои ахбори омма», «Дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот», «Дар бораи сирри давлатӣ», «Дар бораи сирри тиҷоратӣ», дигар қонунҳо ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст ба танзим дароварда шудаанд.

Суд, судяҳо баҳри риояи принсипи ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва таъмини ҳуқуқи дастрасии шахрвандон, ташкилоту муассисаҳо, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, ҳизбҳои сиёсӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, воситаҳои ахбори омма ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо бояд тамоми шароитҳои заруриро фароҳам оваранд.

2. Ба маҳдуд намудани ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо қатъи назар аз миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил ва молу мулк, ҳамчунин аз рӯи дигар асосҳои, ки қонун пешбинӣ накардааст, роҳ дода намешавад.

3. Ошкоро будани муҳокимаи судӣ, ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот оид ба фаъолияти судҳо бояд барои роҳандозӣ намудани вазифаҳои муурофияҳои судии граждани, оилавӣ, чиноятӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ мусоидат карда, дар баробари ин набояд ба даҳлат кардан ба фаъолияти судӣ оварда расонад, зеро мувофиқи муқаррароти моддаи 87 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон судяҳо дар фаъолияти худ мустақил буда, танҳо ба Конститутсия ва қонун итоат мекунанд. Даҳлат ба фаъолияти онҳо манъ аст.

4. Таҳти мафҳуми ошкоро будани муҳокимаи судӣ ин имконияти ба толори маҷлиси судӣ ворид шудани шахсоне, ки иштирокчиҳои парванда намебошанд, аз ҷумла намояндагони воситаҳои ахбори омма ва дар маҷлиси ошкорои судӣ ҳузур доштани онҳо, таъмини ҳуқуқи онҳо ҷиҳати дар шакли хаттӣ сабт кардани ҷараёни муурофияҳои судӣ, инчунин ба навори магнитофон сабт кардани муурофияи чиноятӣ ва истифодаи воситаҳои аудиоӣ дар муурофияи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, танҳо бо иҷозати раискунанда ва розигии тарафҳо истифодаи воситаҳои аксбардорӣ, сабти аудио, видео, пахши ҷараёни маҷлиси судӣ тариқи радио ва телевизион дар муурофияҳои

гражданӣ, оилавӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, суратгирӣ ва сабти видео дар муурофияи ҷиноятӣ фаҳмида мешавад.

Ошкоро будани муҳокимаи судӣ дар имконияти шинос шудани иштирокчиёни муурофияи судӣ бо тамоми маводи парванда, аз ҷумла ба маводе, ки дар рафти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ ва суд ба даст оварда шудаанд, низ зоҳир мегардад.

Ба ғайр аз ин, ба талаботи принсипи номбурда хабар додан ва шинос намудани тарафҳо бо аризаҳо, дархостҳо, шикоятҳои воридгардида, огоҳонидан оид ба вақт ва маҳалли маҷлиси суд дар марҳилаҳои гуногуни судӣ, ошкоро эълон кардани санадҳои судӣ, имконияти озодона шинос шудан бо онҳо, таъсис додани сомонаи Интернетӣ бо ҷой додани санадҳои судии эътибори қонунӣ пайдонамуда ва гирифтани маълумотҳо дар хусуси иҷрои санадҳои судӣ дохил мешаванд.

5. Суд, судяҳо принсипи ошкоро будани муҳокимаи судиро ба роҳбарӣ гирифта, маҷлиси ошкорои судиро бояд дар толорҳое, ки барои ҳузур доштани ҳамаи шахсони иштирокчии парванда, намояндагони воситаҳои ахбори омма ва дигар шахсон шароит муҳайё карда шудааст, таъин намоянд.

Бинобар он ки ҳузури намояндагони воситаҳои ахбори омма дар муҳокимаи ошкорои судӣ бо мақсади гирифтани маълумот нисбат ба парванда яке аз тарзҳои ҷустуҷӯӣ ва ба даст овардани иттилоот мебошад, ба ворид шудани онҳо ба толори маҷлиси судӣ монеагӣ эҷод кардан бо асосҳои мансубияти касбӣ, мавҷуд набудани аккредитатсия ва ё асосҳои дигаре, ки бо қонун пешбинӣ нашудааст, манъ аст.

Дар назар доштан зарур аст, ки мувофиқи талаботи қисми 6 моддаи 273 КМҶ ноболиғони то шонздаҳсола, ба шарте ки судшаванда, ҷабрдида ё аз рӯи парванда шохид набошанд, ба толори маҷлиси суд роҳ дода намешаванд.

6. Тибқи талаботи қисми 2 моддаи 11 КМГ парвандаҳои гражданӣ, оилавӣ дорои маълумоти сирри давлатӣ, инчунин дигар парвандаҳое, ки қонун пешбинӣ намудааст (масалан, парванда дар бораи фарзандхондӣ ва ғайра), дар маҷлиси пӯшидаи суд баррасӣ карда мешавад.

Муҳокима дар маҷлиси пӯшидаи суд, инчунин ҳангоми қонун намудани дархости шахсони иштирокчии парванда, ки ба зарурати нигоҳ доштани сирри тиҷоратӣ ё дигар сирре, ки қонун ҳифз менамояд, ишора мекунанд, ба дахлнопазирии ҳаёти шахсии шахрвандон ё дигар ҳолатҳое, ки ошкоро муҳокима

намудани онҳо барои баррасии дурусти парванда халал мерасонанд ва ё боиси ифшои сирри зикршуда ё вайрон шудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахрвандон мегарданд, имконпазир аст.

7. Суд, судя бояд ошкоро будани муҳокимаи судии парвандаҳои ҷиноятиро ба ғайр аз ҳолатҳое, ки он ба ифшо шудани сирри давлатӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшуда оварда мерасонад, таъмин намояд (қисми 1 моддаи 273 КМЧ).

Ҷиҳати паст кардани шиддати таъсири манфии мурофияи судӣ ба рӯҳияи номукаммали ноболиғ ва таъмини мустақилияти ӯ ҳангоми додани нишондод оид ба парвандаҳои ҷиноятии шахсоне, ки ба синни шонздаҳ нарасидаанд бо таъиноти асосноки суд (қарори судя) мумкин аст, муҳокимаи пӯшидаи судӣ гузаронида шавад.

Ба ғайр аз ин, муҳокимаи пӯшидаи судӣ оид ба парвандаҳо ба муқобили озодӣ ва дахлнопазирии ҷинсӣ ва ҷиноятҳои дигар, бо мақсади пешгирии ғош шудани маълумоти ҷанбаҳои маҳрамонаи шахсони иштирокчии парванда ё маълумоте, ки шаъну эътибори онҳоро паст мезанад, инчунин дар ҳолатҳое, ки онро манфиати таъмини амнияти иштирокчиёни мурофия ва шохидон ё ҳешовандони наздики онҳо талаб мекунад, гузаронида мешавад (қисми 2 моддаи 273 КМЧ).

8. Парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмуриё, ки дорои маълумоти сирри давлатӣ мебошанд дар маҷлиси пӯшидаи суд баррасӣ мегарданд. Баррасии парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурий дар маҷлисиҳои пӯшидаи суд, инчунин ҳангоми қонунгардонидани дархости шахсони иштирокчии парванда, ки ба зарурати нигоҳ доштани сирри тиҷоратӣ ё дигар сирре, ки қонун ҳифз менамояд, ишора мекунад, ба дахлнопазирии ҳаёти шахсӣ ё дигар ҳолатҳое, ки ошкоро муҳокима кардани онҳо барои баррасии дурусти парванда халал мерасонанд ва ё боиси ифшои сирри зикршуда ё вайрон шудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахсон мегарданд, имконпазир аст.

9. Масъалаи баррасии парвандаҳои граждани, оилавӣ дар маҷлиси пӯшидаи суд аз ҷониби судя бо ташаббуси худ ё аз рӯи дархости тарафҳо ҳангоми омодакунии парванда ба муҳокимаи судӣ ҳал карда мешавад ва дар ин ҳусус бо нишон додани ҳолатҳои мушаххаси монеашаваандаи дар толори маҷлиси суд ҳузур надоштани шахсони иштирокчии мурофиянабударо талаб менамояд, таъиноти асоснок қабул менамояд.

Масъалаи баррасии парвандаи ҷиноятӣ дар маҷлиси пӯшидаи суд бо асосҳои дар моддаи 273 КМЧ пешбинишуда дар қарори таъини маҷлиси суд ҳал карда мешавад (сархати 4 қисми 2 моддаи 263 КМЧ).

Дар хусуси баррасии парвандаи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар маҷлиси пӯшидаи суд низ судя таъиноти асоснок қабул менамояд.

Дар сурате, ки агар ҳолатҳои муҳокимаи пӯшидаи суд ҳангоми баррасии парванда дар маҷлиси ошкорои суд муайян гардад, суд, судя бо ташаббуси худ ё аз рӯи дархости тарафҳо масъалаи дар маҷлиси пӯшидаи суд дида баромадани парвандаро ҳал намуда, қарор (таъиноти) асоснок мебарорад.

Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки дархости шахси иштирокчии парванда ё намояндаи ӯ дар бораи баррасии парвандаи граждани, оилавӣ, ҷиноятӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар маҷлиси пӯшидаи суд аз тарафи суд, судя пас аз шунидани фикру ақидаи дигар шахсони иштирокчии парванда ҳал карда мешавад.

Таъинот (қарор)-ро дар хусуси дар маҷлиси пӯшидаи суд баррасӣ намудани парвандаҳо оид ба тамоми ҷараёни муҳокима ё қисмҳои алоҳидаи он баровардан мумкин аст. Оид ба он ки парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд баррасӣ гардидааст, дар протоколи маҷлиси суд ва қисми муқаддимавии санади судии қабулнамуда дарҷ карда мешавад.

Маълумот дар хусуси баррасӣ намудани парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд бояд дастраси омма бошад.

10. Дар ҳолате, ки таъиноти суд (қарори судя) дар бораи муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд ҳангоми таъин намудани маҷлиси суд қабул гардад, шахсоне ки иштирокчии парванда намебошанд ва намояндагони воситаҳои ахбори омма ба толори маҷлиси суд роҳ дода намешаванд.

Пас аз қабул ва эълони таъиноти суд (қарори судя) оид ба муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд, ки дар рафти муурофия қабул гардидааст, шахсони дар маҷлиси суд ҳузурдошта, ки иштирокчии парванда намебошанд ва намояндагони воситаҳои ахбори омма аз толори он бароварда мешаванд ва дар ин бора дар протоколи маҷлиси суд қайд карда мешавад.

Агар суд, судя таъинот (қарор) дар бораи гузаронидани қисми муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи судро қабул

намуда бошад, шахсоне, ки иштирокчии парванда намебошанд ва намояндагони воситаҳои ахбори омма ба ҳамин қисми муҳокимаи судӣ роҳ дода намешаванд.

Ҳамзамон, бояд дар назар дошт, ки хоҳиши гузаронидани муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд на танҳо аз ҷониби шахсе, ки дархостро ба манфиати шахсии худ пешниҳод намудааст ва (ё) аз ҷониби намояндаи ӯ, балки аз тарафи шахсоне, ки мутобиқи моддаҳои 47, 48, 49 КМГ ба онҳо ҳуқуқи ҳимоя кардани ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шахсони дигар дода шудааст (масалан, прокурор, мақомоти васојту парасторӣ ва ғайра), метавонад пешниҳод гардад.

11. Муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд бо мақсади ифшо нагардидани сирри давлатӣ аз тарафи суд, судя хангоми дар маводи парванда мавҷуд будани маълумоте, ки мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сирри давлатӣ» ба номгуӣ маълумоти дорои сирри давлатӣ мансуб доништа шудааст, гузаронида мешавад. Ҳамзамон, муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд бо мақсади нигоҳ доштани сирри давлатӣ аз ҷониби суд дар ҳамон қисме ба амал бароварда мешавад, ки дар он чунин маълумот эълон ва (ё) таҳлил мегардад.

Бояд ба назар гирифт, ки муҳокимаи парвандаи дорои маълумоти сирри давлатӣ новобаста аз фикру ақидаи шахсони иштирокчии парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд таъин карда мешавад.

12. Муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд бо мақсади нигоҳ доштани сирри тиҷоратӣ дар ҳолате иҷозат дода мешавад, агар дорандаи чунин иттилоот, ки дархост пешниҳод кардааст, барои ҳифзи махфияти он тибқи талаботи моддаи 10 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сирри тиҷоратӣ» тадбирҳо андешида бошад.

Ҳангоми ҳалли масъала дар бораи гузаронидани муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд, бо мақсади нигоҳ доштани сирри тиҷоратӣ судҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки низоми сирри тиҷоратӣ нисбат ба маълумотҳои дар моддаи 5 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сирри тиҷоратӣ» номбаршуда, инчунин маълумоте, ки ҳатмияти ғайримахфӣ намудан ё маҳдудияти норавоии дастрасӣ ба он мутобиқи қонунҳои дигари Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст, наметавонад муқаррар гардад.

13. Дар парванда мавҷуд будани маълумоти ба ҳаёти шахсии иштирокчиёни парванда мансуббуда, наметавонад худ ба худ барои қабули таъиноти суд (қарори судя) дар бораи гузаронидани муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд асос гардад.

Суд, судяҳо ҳангоми баррасии масъала ҷиҳати гузаронидани муҳокимаи парванда дар маҷлиси пӯшидаи суд бо мақсади таъмини ҳуқуқи шахс ба дахлнопазирии ҳаёти шахсӣ бояд хусусият ва мазмуни маълумот оид ба ҳаёти шахсии инсон, инчунин оқибатҳои эҳтимолии паҳн шудани чунин маълумотро ба инобат гиранд.

Қарор оид ба мавҷудияти дигар ҳолатҳое, ки муҳокимаи он дар маҷлиси ошкорои суд метавонад ба баррасии дурусти парванда монеа гардад ё ба вайронкунии ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шаҳрвандон оварда расонад, аз ҷониби суд, судя бо дарназардошти ҳолатҳои мушаххаси парванда қабул карда мешавад.

14. Мутобиқи моддаи 23 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳрамияти мукотиба, сӯҳбатҳои телефонӣ, муросилот ва муҳобироти шахс таъмин карда мешавад, ба истиснои мавридҳое, ки дар қонун нишон дода шудааст.

Дар бораи ҳаёти шахсии инсон бе розигии ӯ чамъ намудан, нигоҳ доштан, истифода ва паҳн кардани маълумот манъ аст.

Бо дарназардошти муқаррароти қисми 3 моддаи 11 КМГ ва қисми 4-и моддаи 273 КМҶ маълумотҳо оид ба мукотибаи хусусӣ ва иттилооти шахсии шаҳрвандон дар маҷлиси ошкорои суд танҳо бо иҷозати шахсоне, ки байни онҳо чунин мукотиба ё иттилооти телеграфӣ сурат гирифтааст, эълон ва таҳқиқ карда мешавад. Қоидаҳои зикршуда инчунин ҳангоми тафтиши сабтҳои овоз ва видео, ки дорои хусусияти шахсӣ мебошанд, татбиқ карда мешаванд.

15. Дастрасии иттилоот оид ба фаъолияти судҳо бо роҳи ба шахсоне, ки дар маҷлиси ошкорои суд ҳузур доранд, новобаста аз шахси иштирокчии мурофиа будан ё набудани онҳо ва намояндагони воситаҳои ахбори омма бо ҳуқуқи сабти рафти муҳокимаи суд бо тартиб ва шакли бо қисми 7 моддаи 11 КМГ, қисми 5 моддаи 273 КМҶ, қисми 3 моддаи 13 КМҲМ пешбинишуда таъмин карда мешавад.

Бинобар ин ба суд, судяҳо зарур аст, ки ба ҳамаи шахсони дар маҷлиси ошкорои судӣ хузурдошта ва намояндагони воситаҳои ахбори омма барои ба амал баровардани чунин ҳуқуқ шароитҳои баробар фароҳам оваранд.

16. Диққати суд, судяҳо ба он равона карда шавад, ки муқаррароти қисми 7 моддаи 11 КМГ, қисми 5 моддаи 273 КМҚ, қисми 3 моддаи 13 КМҲМ уҳдадорихои шахсонеро, ки дар маҷлиси ошкорои суд хузур доранду рафти онро дар шакли хаттӣ, инчунин бо истифодаи магнитофон оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ, воситаҳои аудиоӣ оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ сабт мекунанд, ҷиҳати огоҳ сохтани суд ва гирифтани иҷозати сабти рафти маҷлиси суд дар чунин шаклҳо пешбинӣ накардааст.

Истифодаи воситаҳои аксбардорӣ, сабти аудио, видео, паҳши ҷараёни маҷлиси судӣ тариқи радио ва телевизион дар муурофияҳои граждани, оилавӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, суратгирӣ ва сабти видео дар муурофияи ҷиноятӣ, танҳо бо иҷозати раисикунанда ва розигии тарафҳо (қисми 7 моддаи 11 КМГ, қисми 5 моддаи 273 КМҚ, қисми 3 моддаи 13 КМҲМ) сурат мегирад.

17. Шахсони дар маҷлиси ошкорои суд хузурдоштае, ки иштирокчиёни муурофия намебошанд ва намояндагони воситаҳои ахбори омма, ки хоҳиши суратгирӣ, сабти видеои рафти маҷлиси судро доранд, бо дархост (ариза) ба суд, судя мууроҷиат менамоянд. Чунин дархост дар протоколи маҷлиси суд дарҷ гардида, аз ҷониби суд, судя бо дарназардошти фикри иштирокчиёни муурофия тахти баррасӣ қарор дода, дар бораи қонё ё рад намудани дархост (ариза) таъиноти (қарори) асоснок қабул карда мешавад.

Ҳангоми қабули қарор оид ба иҷозати имконпазирии суратгирӣ, сабти видеои рафти маҷлиси суд, судя онро ба асос мегирад, ки чунин сабтҳо аз рӯи ҳамаи парвандаҳо имконпазир мебошад, ба истиснои ҳолатҳое, ки агар он ба вайрон кардани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии иштирокчиёни муурофия, инчунин ҳуқуқ ба дахлнопазирии ҳаёти шахсӣ, ҳифзи шаъну шараф ва номи нек, маҳрамияти мукотиба, гуфтугӯи телефонӣ, алоқои телеграфие, ки дорои маълумоти хусусияти шахсӣ дошта бошад, оварда расонад.

18. Иштирокчиёни муурофия ҳуқуқ доранд бо тартиби пешбиниамудаи моддаҳои 169 КМГ, 306 КМЧ, 137 КМХМ дар хусуси ба парванда ҳамроҳ намудани маводе, ки дар натиҷаи сабти ҷараёни маҷлиси суд ба даст оварда шудаанд, дархост пешниҳод намоянд. Маводи номбурдаи аз ҷониби шахсони иштирокчии муурофия набуда, намояндагони воситаҳои ахбори омма гирифташуда, мумкин аст ба парванда ҳамроҳ карда шаванд.

19. Сӯиистифодаи шахсони дар маҷлиси ошкорои суд ҳузурдошта ва намояндагони воситаҳои ахбори омма, аз ҷумла аз ҷониби онҳо бе иҷзати дахлдор амалӣ намудани сабти ҷараёни маҷлиси суд ин вайрон намудани тартибот дар маҷлиси суд ба ҳисоб рафта, дар ин ҳолат суд, судя ҳуқуқ дорад нисбати онҳо ҷораҳои таъсиррасонии дар моддаҳои 162 КМГ, 292 КМЧ ва 139 КМХМ пешбинишударо татбиқ намояд.

20. Ҳангоми мавҷуд будани имконияти техникӣ ба суд, судяҳо лозим аст, ки ҷараёни маҷлиси судиро бо истифода аз воситаҳои техникӣ сабт намоянд. Маводи сабти ҷараёни маҷлиси суд, ки аз ҷониби суд ба амал бароварда мешавад (масалан, ҳомили сабти овоз), ба парванда ҳамроҳ карда мешаванд.

21. Бо дарназардошти талаботи қисми 8 моддаи 11, моддаи 99 КМГ, қисми 7 моддаи 273 КМЧ, моддаи 142 КМХМ санадҳои судие, ки аз рӯи натиҷаҳои баррасии парвандаҳои граждани, оилавӣ, ҷиноятӣ ва ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ қабул шудаанд, ба истиснои ҳолатҳои пешбиниамудаи қонун, ошкоро эълон карда мешаванд.

Агар ҳолатҳое вучуд дошта бошанд, ки эълони ошкорои ҳалнома оид ба парвандаҳои граждани, оилавӣ ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии ноболиғон, ҳаёти шахсии шаҳрвандонро ҳалалдор созад, он гоҳ ҳалнома дар маҷлиси пӯшидаи суд эълон карда мешавад.

Дар ҳолатҳои баррасии парвандаҳои ҷиноятӣ дар маҷлисиҳои пӯшидаи суд, тибқи таъиноти (қарори) асосноки суд, судя, танҳо қисмҳои муқаддимавӣ ва хулосавии ҳукм эълон менамояд.

Суд, судяҳо бояд ба инобат гиранд, ки санадҳои судии оид ба парвандаҳои ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ қабулгардида низ бо чунин тартиб эълон карда мешаванд.

22. Тибқи муқаррароти моддаи 11 КМГ, моддаи 19 ва 273 КМЧ, моддаи 13 КМХМ риояи принсипи ошкоро будани муҳокимаи судӣ дар ҳама марҳилаҳои он таъмин карда мешавад. Вобаста ба ин, тартиби гузаронидани маҷлиси суд (ошкоро ё пӯшида) дар судҳои марҳилаҳои кассатсионӣ ва назоратӣ бо дарназардошти талаботи қонунгузори мурофиавӣ, новобаста аз он ки дар суди марҳилаи якум парванда бо кадом тартиб баррасӣ гардидааст, муайян карда мешавад.

23. Суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки иттилоот дар бораи ғайолияти судҳо ошкоро ва дастрас мебошад, ба истиснои ҳолатҳои, ки бо қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дастрасӣ ба чунин иттилоот маҳдуд карда шудааст.

Ба иттилооти дастрасиаш маҳдуд чунин маълумотҳо мансубанд:

- иттилооти дорой сирри давлатӣ ё хизматӣ;

- иттилоот дар бораи баррасии парвандаҳои граждани, оилавӣ, ҷиноятӣ, ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ дар мавридҳои, ки ифшо кардани ин маълумот бо қонун манъ карда шудааст ё метавонад боиси риоя нашудани ҳуқуқи инсон ва баррасии ҳолисонаи судии парванда гардад, ба ҳаёт ва ё саломатии шахрвандон таҳдид намояд;

- маҳрамияти фарзандхондӣ (моддаи 139 Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон).

Суд, судя ҳуқуқ надорад додани иттилооти дархостшударо ба истиноди он ки як қисми он ба иттилооти дастрасии маҳдуд тааллуқ дорад, рад намояд. Дар ин ҳолат тибқи қисми 2 моддаи 14 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот” иттилоот танҳо дар қисми дастрасии оммабуда пешниҳод карда мешавад.

24. Иттилоот дар бораи ғайолияти судҳо, ки ба истифодабарандагон пешниҳод карда мешавад, бояд боэътимод ва саривақтӣ бошад, яъне ҳақиқӣ ва дар муҳлати бо қонун муқарраршуда пешниҳод шуда бошад.

Бинобар ин, суд, судяҳо бояд хусусият ва муҳимияти иттилооти дархостшавандаро барои истифодабаранда ба назар гиранд ва оид ба ғайривақтӣ пешниҳод намудани чунин иттилоот чораҷӯӣ намоянд.

25. Шакли иттилоот дар бораи ғайолияти судҳо ба истифодабарандагон метавонад тибқи дархости онҳо, яъне ба

тарзи шифоҳӣ ё хаттӣ, аз ҷумла бо истифодаи технологияҳои электронӣ пешниҳод кардан мумкин аст (қисми 5 моддаи 7 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот”). Нисбати дархостҳои ба суд ба воситаи шабакаи Интернетӣ, яъне дар шакли ҳуҷҷати электронӣ воридшуда талаботҳои умумӣ нисбати барасмиятдарории дархостҳои хаттӣ татбиқ карда мешавад.

Аз рӯи дархости шифоҳӣ метавонад иттилооте пешниҳод карда шавад, ки он ҷустуҷӯ ва санҷиши махсусро талаб намекунад. Масалан, иттилоот дар бораи вақт ва ҷои баргузории маҷлиси суд, натиҷаи баррасии парванда.

26. Суд, судяҳо бояд онро ба назар гиранд, ки муҳлати баррасии дархост дар бораи пешниҳод намудани иттилоот дар бораи фаъолияти суд аз рӯзи бақайдгирии он оғоз меёбад. Бо мақсади саривақт пешниҳод намудани иттилооти дархостшуда, ба суд, судяҳо зарур аст, ки риояи муҳлати бақайдгирии дархостҳои воридшуда, аз ҷумла дар шакли ҳуҷҷати электронӣ, инчунин ҷавобҳо ба онҳоро, ки дар асоси санадҳои ба танзимдарорандаи муомилоти ҳуҷҷатҳо ва коргузори дар суд муқаррар шудаанд, таъмин намоянд.

27. Тартиби истифодаи иттилоот дар бораи фаъолияти судҳо, ки дар ҳазинаи бойгонӣҳо нигоҳ дошта мешаванд, тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Ҳазинаи бойгонии миллӣ ва муассисаҳои бойгонӣ” ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи дахлдор ба танзим дароварда шудаанд.

28. Бо мақсади шиносӣ бо иттилооти ҷорӣ оид ба фаъолияти судҳо бояд дар биноҳои судҳо, дар ҷойҳои ба шахрвандон, аз ҷумла ба шахсони дорои имкониятҳои маҳдуд дастрас лавҳаҳои иттилоот мавҷуд бошанд.

29. Дар баробари тарзу усулҳои аз тарафи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот” муқарраршуда, метавонанд дигар тарзи таъмини ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот дар бораи фаъолияти судҳо истифода карда шаванд, агар онҳо ба қонун муҳолиф набошанд ва принсипи мустақилияти судяҳоро вайрон нақунанд (аз ҷумла, қабули шахрвандон, гузаронидани конфронсҳои матбуотӣ, паҳннамоеи пресс-релизҳо, нашр дар воситаҳои ахбори омма).

30. Ба Маркази таълимии **судяҳои назди Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон** тавсия дода шавад, ки ба барномаҳои таълимии такмили ихтисоси судяҳо машғулияти махсус, ки ба

татбиқи меъёрҳои танзимкунандаи масъалаҳои риояи принципи ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот дар бораи ғаъолияти судҳо бахшида шудаанд, ворид карда шаванд.

31. Ба судҳои марҳилаҳои кассатсионӣ ва назоратӣ зарур аст, ки ҳангоми баррасии парвандаҳо ба масъалаи аз ҷониби судҳои ҷумҳурӣ риоя намудани принципи ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот аҳамияти ҷиддӣ дода, нисбат ба қонунвайронкуниҳо чораҳои зарурӣ андешанд.

32. Қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи риоя намудани принципи ошкоро будани муҳокимаи судии парвандаҳои ҷиноятӣ” аз 31 августи соли 2007 №5 бо тағйироту иловаҳое, ки бо қарори Пленуми Суди Олӣ аз 25 июни соли 2012 №4 ворид карда шудааст, аз эътибор соқит дониста шавад.

Раиси Пленум
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Абдуллозода Н.

Котиби Пленум
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳакимова С.А.